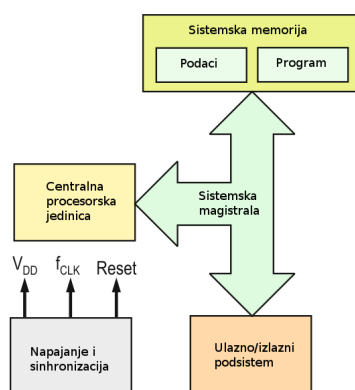

Centralna procesorska jedinica

Minimalan skup komponenti od kojih je sastavljen neki računarski sistem, naziva se *mikroračunar*. U okviru ovog predavanja upoznaćemo se sa osnovnom strukturom mikroračunarskog sistema, nakon čega ćemo više pažnje posvetiti centralnoj procesorskoj jedinici. Na kraju predavanja, osvrnućemo se na AVR arhitekturu Atmel mikrokontrolera.

1 Uvod - osnovna struktura mikroračunarskog sistema

Minimalna hardverska konfiguracija mikroračunarskog sistema se sastoji od tri fundamentalne komponente: centralne procesorske jedinice (eng. Central Processing Unit - CPU), sistemske memorije i nekog oblika ulazno/izlaznog podsistema. Ove komponente su povezane višestrukim linijama grupisanim u skladu sa njihovim funkcionalnostima. Linije koje povezuju osnovne elemente mikroračunarskog sistema se nazivaju *sistemske magistrale* (eng. *system buses*). Kao dodatak, osim tri osnovna elementa mikroračunarskog sistema, dodatne komponente obezbeđuju neophodno napajanje sistema ali i vremensku sinhronizaciju neophodnu za normalnu funkcionalnost sistema. Na slici 1 može se videti osnovna arhitektura mikroračunarskog sistema.

Slika 1: Osnovna arhitektura mikroračunarskog sistema

Komponente mikroračunarskog sistema mogu biti implementirane na najrazličitije načine. Jedna implementacija podrazumeva da su svi elementi mikroračunarskog sistema nezavisne komponente

(čipovi), dok bi alternativno rešenje bilo integracija svih komponenti u okviru jednog čipa, strukturi koja se naziva *Mikrokontroler*.

Nezavisno od toga kako je realizovan mikroračunarski sistem, svaka od komponenti tog sistema ima specifičnu funkciju i namenu:

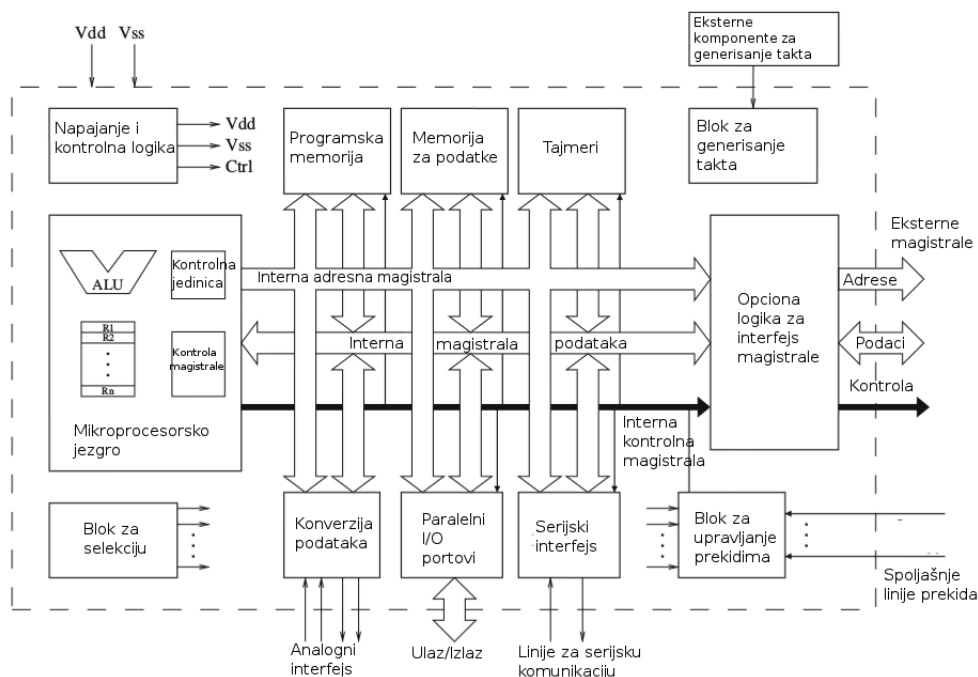
1. Centralna procesorska jedinica (CPU) čini jezgro svakog mikroračunarskog sistema. CPU prima instrukcije iz programske memorije, dekoduje ih i izvršava ih. Osim toga, CPU je zadužen i za adekvatno korišćenje perifernih jedinica koje sačinjavaju ulazno/izlazni podsistem.
2. Sistemska memorija je zadužena za smeštanje programa i podataka, koji se koriste od strane centralne procesorske jedinice. Dva tipa memorijskih elementata se najčešće mogu pronaći u okviru sistema: programska memorija i memorija podataka. Programska memorija ima ulogu da skladišti programe u formi sekvence instrukcija koje će se izvršavati. Ovi programi određuju funkcionalnost celokupnog sistema. Memorija za podatke ima ulogu da skladišti podatke koji se koriste tokom izvršavanja programa.
3. Ulazno/Izlazni podsistem se često naziva i Periferni podsistem i on uključuje sve komponente, tj. periferije koje omogućavaju centralnom procesoru da razmenjuje informacije sa drugim komponentama sistema i spoljašnjim svetom.
4. Sistemske magistrale su skup linija koje povezuju CPU, memoriju i ulazno/izlazni podsistem. Grupe ovih linija sistema imaju različite funkcije unutar sistema pa se one mogu podeliti na adresnu magistralu, magistralu podataka i kontrolnu magistralu.

1.1 Razlike mikrokontrolera i mikroprocesora

Mikroprocesorska jedinica (ili skraćeno mikroprocesor, eng. MPU) sadrži centralnu procesorsku jedinicu opšte namene. Da bi se dizajnirao mikroračunarski sistem baziran na mikroprocesoru, svi elementi sistema prikazani na slici 1 (magistrale, memorije i periferni jedinice) moraju se povezati kao eksterne komponente. Osim toga, karakteristike mikroprocesora su i:

- optimizovana arhitektura u cilju preuzimanja programa i podataka iz eksterne memorije (skrivena memorija, eng. *cache*);
- mogućnost obrađivanja više instrukcija istovremeno;
- predviđanje grananja (eng. *branch prediction*);
- postojanje numeričkih ko-procesora, itd.

Najtipičniji primeri mikroračunarskog sistema baziranog na mikroprocesorima su personalni računari (eng. *Personal Computer*, PC) kao i takozvani *mainframe* računari. Najpoznatiji proizvođači mikroprocesora su Intel, Freescale, Zilog, Fujitsu, Siemens i mnogi drugi. Dizajn mikroprocesora je znatno napredovao u poređenju sa prvobitnim modelima koji su se pojavili početkom 70-tih godina prošlog veka. Intel-ov prvobitni 4004 iz 1971. godine je bio napravljen u 10um tehnologiji, koristio je takt na 400kHz i bio je sačinjen od 2250 tranzistora. Intel-ov Xeon

Slika 2: Arhitektura mikrokontrolera

E7 mikroprocesor, predstavljen 2011. godine, napravljen je u 32nm tehnologiji, koristi takt od 2GHz i sadrži oko 2.6×10^9 tranzistora.

Mikrokontroleri (skraćeno MCU od engleskog *Micro Controller Unit*), bazirani su na jezgru mikroprocesora, odnosno centralnoj procesorskoj jedinici (CPU), uglavnom manje složenosti u poređenju sa mikroprocesorom. Ovakvom jednom CPU je dodata memorija (kako programska tako i memorija za podatke) i nekoliko tipova perifernih jedinica. Svi ovi elementi su integrisani u jedno integrisano kolo (čip) i nazivaju se mikrokontroler.

Ovakva struktura mikrokontrolera omogućava fleksibilnost i minimalan broj eksternih komponenti u cilju implementacije kompletnog sistema. Brojači i tajmeri, ulazno/izlazni portovi, blokovi za obradu prekida i konvertori podataka (analogno/digitalni i digitalno/analogni) uglavnom spadaju u periferni jedinice koje su sadržane u većini savremenih mikrokontrolera. Na slici 2 prikazana je tipična arhitektura mikrokontrolera.

Iako mikrokontroleri imaju vrlo slične karakteristike kao i mikroprocesori opšte namene, znatno su manje kompleksnosti i više su prilagođeni aplikaciji za koju su namenjeni. Mikrokontroleri su uglavnom grupisani u kategorije (familije) koje karakterišu zajedničke karakteristike (struktura registara, set instrukcija, modovi adresiranja, itd). Na tržištu je danas dostupan ogroman broj najrazličitijih mikrokontrolera, od preko hiljadu različitih proizvođača. Jedan od njih je Atmel, a njihova AVR familija u koju spada i mikrokontroler ATmega328P koji ćemo mi koristiti u okviru nastave, je najpopularnija familija mikrokontrolera današnjice.

1.2 RISC i CISC arhitektura

Mikroračunarski sistem služi za izvršavanje softvera koji je podržan od strane hardverske arhitekture sistema. Mikroračunarski sistemi se uglavnom optimizuju tako da su optimizovani ili sa stanovišta softvera, ili sa stanovišta hardvera. U skladu sa tim, postoje dve standardne arhitekture mikroračunara: CISC i RISC.

CISC (*Complex Instruction Set Computing*) mašine karakteriše:

- promenljiva dužina instrukcijske reči (različit broj bita se koristi za kodovanje instrukcija);
- mala veličina programa i
- instrukcije koje se izvršavaju tipično u nekoliko sukcesivnih perioda sistemskog takta.

CISC arhitektura ima za cilj izvršavanje što više operacija u okviru svake instrukcije, u cilju generisanja jednostavnih programa (često prihvata iz memorije, izvršavanje aritmetičke ili logičke operacije i smeštanje rezultata nazad u memoriju).

RISC (*Reduced Instruction Set Computing*) mašine, sa druge strane, su dizajnirane sa fokusom na jednostavnim instrukcijama, čak i po cenu veće veličine programa koji će se izvršavati. Ovakav pristup pojednostavljuje strukturu hardvera. Kod RISC arhitekture, izvršavanje svake pojedinačne instrukcije je znatno skraćeno u poređenju sa CISC arhitekturama.

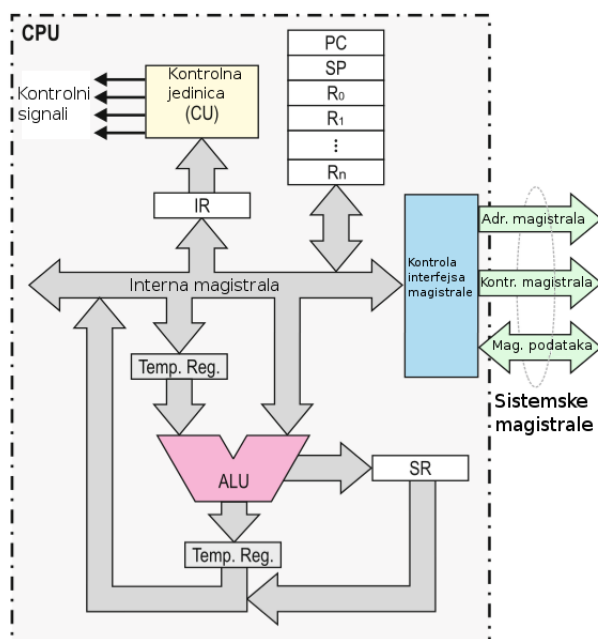
2 Centralna procesorska jedinica (CPU)

Centralna procesorska jedinica je jezgro mikroračunarskog sistema. CPU je zadužen za izvršavanje instrukcija, odnosno njegova uloga je da pretvara instrukcije u signale i akcije izvršavane na hardveru mikroračunarskog sistema. Minimalan skup komponenti koje definišu arhitekturu centralne procesorske jedinice su:

- Hardverske komponente
 - Aritmetičko-Logička jedinica (eng. *Arithmetic Logic Unit*, ALU)
 - Kontrolna jedinica (eng. *Control Unit*, CU)
 - Skup registara
 - Kontrola interfejsa magistrale
- Softverske komponente
 - Set instrukcija
 - Modovi adresiranja

Instrukcije i modovi adresiranja su determinisani i definisani specifičnostima hardverskih jedinica ALU i CU. Ovde ćemo više pažnje posvetiti hardverskoj strukturi centralne procesorske jedinice.

Slika 3 prikazuje pojednostavljeni model centralne procesorske jedinice sa njenim internim hardverskim blokovima. Ovi blokovi omogućavaju da CPU pristupa programu i podacima koji su smešteni u memoriji i/ili perifernim jedinicama. Sam program se sastoji od sekvence pojedinačnih instrukcija koje su sadržane u setu podržanih instrukcija datog CPU. Program

Slika 3: Centralna procesorska jedinica

smešten u memoriji određuje sekvencu operacija koje će se izvršiti na sistemu. Prilikom obrade podataka, svaka komponenta centralne procesorske jedinice igra važnu ulogu i zadužena je tačno za jednu vrstu operacija koje ne mogu biti izvršene od strane drugih komponentata, alternativno.

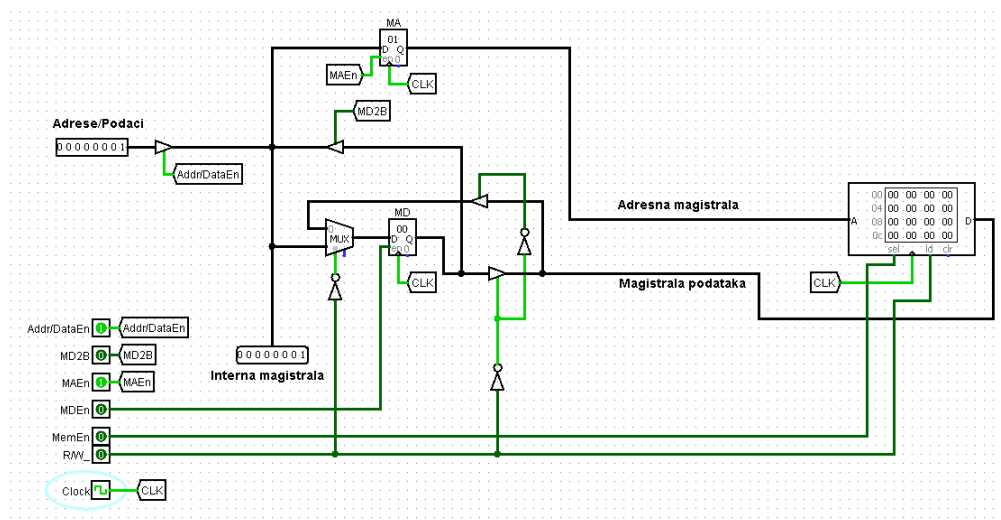
Hardverske komponente u okviru CPU koje izvršavaju operacije na podacima su ALU, interna magistrala podataka, ali i ostali funkcionalni blokovi kao što su jedinica za aritmetiku u pokretnom zarezu (eng. floating-point unit), hardverski množači itd. Hardverske komponente koje vrše operacije vezane za kontrolu sistema nazivaju se Kontrolna jedinica (eng. Control Unit). Jedinica za kontrolu magistrale, kao i komponente za sinhronizaciju se takođe najčešće posmatraju kao deo Kontrolne jedinice.

2.1 Kontrola interfejsa magistrale

Kontrola interfejsa magistrala je struktura u okviru centralno procesorske jedinice koja koordinira interakciju između internih magistrala i sistemskih magistrala. Ovaj blok definiše način na koji eksterne adrese, podaci i kontrolna magistrala funkcionišu. U slučaju jednostavnih sistema ovaj blok je sadržan u okviru CPU, dok je u slučaju složenijih sistema najčešće potrebno dodavanje eksternih modula koji su zaduženi da obezbede ovu funkcionalnost. Primeri ovih modula su periferije za kontrolu magistrala, mostovi (eng. bridges) i hardverski moduli za arbitriranje na magistralama.

Da bismo razumeli kako se uopšte preuzimaju podaci iz memorije od strane CPU, posmatraćemo uprošćenu strukturu bloka za kontrolu interfejsa magistrale koji je zadužen za “premošćavanje” interne magistrale i spoljašnjih magistrala koje spajaju CPU sa memorijom (adresna, kontrolna i magistrala podataka).

Kao što se može videti na slici 4 intefejs ka magistrali predstavljaju dva registra MA (memorijski adresni registar) i MD (memorijski registar podataka). Broj bita koji može da se upiše u ova dva

Slika 5: Postavljanje adrese

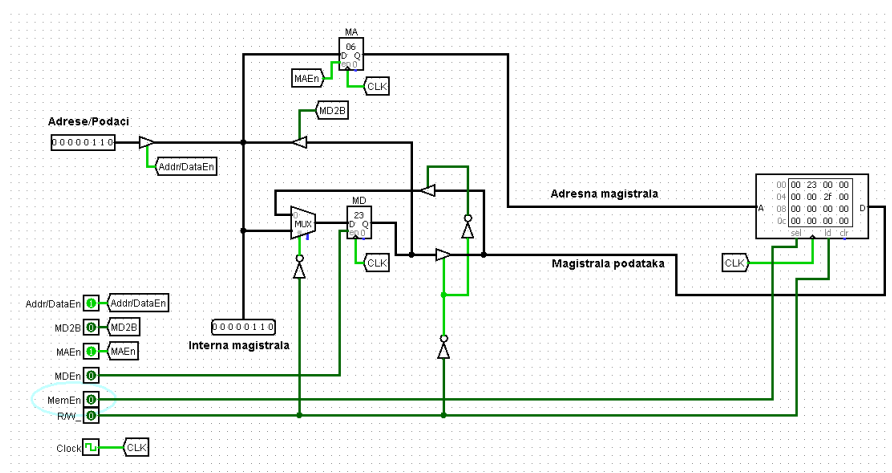
kasnije ćemo ga zameniti registrima koji će kontrolisati sadržaj registrara MA i MD. Za svaku od stavki iz sekvence od dole, promene se dešavaju **na prvoj sledećoj rastućoj ivici takta**.

1. Upisati adresu 0x01 u registar MA tako što postavimo 0x01 na *Adrese/Podaci*, a postavimo *Addr/DataEn*="1" (postavlja vrednost *Adrese/Podaci* na internu magistralu) i *MAEn*="1" (*enable* za registar MA) - slika 5
2. Upisati vrednost 0x23 u registar MD tako što postavimo 0x23 na *Adrese/Podaci*, a postavimo *Addr/DataEn*="1" (postavlja vrednost *Adrese/Podaci* na internu magistralu) i *MDEn*="1" (*enable* za registar MD) - slika 6
3. Upisati podatak u memoriju tako što postavimo *MemEn*="1" (u Logisim-u *sel* ulaz u memoriju je zapravo *enable*, kasnije ćemo ga zvati i CS kao skraćeno od *Chip Select* - signal koji mora biti postavljen na "1" da bi se iz memorije čitalo ili u nju upisivalo) - slika 7

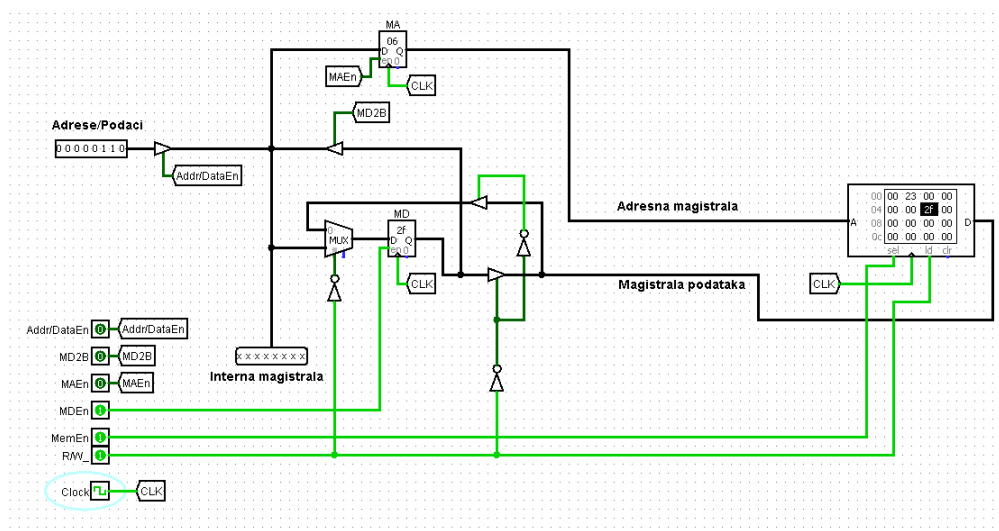
2.1.2 Čitanje podatka iz memorije

Posmatramo sekvencu koja će rezultovati čitanjem podatka sa adrese 0x06 iz memorije. Slično kao u prethodnoj analizi, svaka promena će se dešavati **na prvoj sledećoj rastućoj ivici takta**.

1. Upisati adresu 0x06 u registar MA tako što postavimo 0x06 na *Adrese/Podaci*, a postavimo *Addr/DataEn*="1" (postavlja vrednost *Adrese/Podaci* na internu magistralu) i *MAEn*="1" (*enable* za registar MA) - slika 8
2. Postavimo *MemEn*="1" (da bismo omogućili memoriji da izbacii vrednost sa adrese na koju pokazuje MA na magistralu), *MDEn*="1" (*enable* za registar MD) i *R/W*="1" (čitanje) - slika 9
3. Postavljamo *MD2B*="1" (kao skraćeno od **MD to Bus**, čime se sadržaj MD registra pojavljuje na internoj magistrali) - slika 10

Slika 8: Postavljanje adrese za čitanje iz memorije

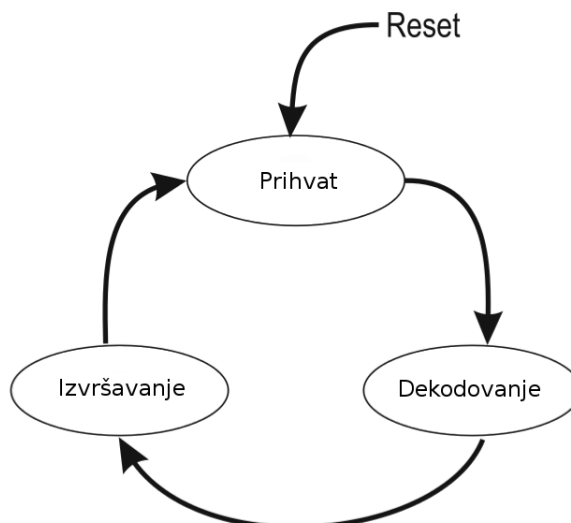

Slika 9: Čitanje iz memorije

Kontrolni signali $MD2B$, $MAEn$, $MDEn$, $MemEn$, $R/W_$ (kao i mnogi drugi koje ćemo videti kasnije) su deo kontrolne magistrale sa slike 1. Očigledno je da će se u memoriju korektno upisivati i iz memorije korektno čitati samo ako se sinhronizovano, u svakom taktu menjaju kontrolni signali slično kao u sekvencama iznad navedenim. Pri tome, i najmanja greška u generisanju kontrolnih signala može dovesti do pogrešne operacije ili konflikta na magistrali (npr. istovremenim postavljanjem $Addr/DataEn=1$ i $MD2B=1$). Ovaj složen zadatak pravovremenih aktivacija i deaktivacija kontrolnih signala biće jedna od osnovnih uloga kontrolne jedinice.

2.2 Kontrolna jedinica (CU)

Kontrolna jedinica (CU) upravlja funkcionalnošću centralne procesorske jedinice, implementirajući konačni automat (eng. *Finite State Machine* tj. FSM) koji ciklično ponavlja tri stanja: Prihvat

Slika 11: Konačni automat Kontrolne jedinice

3. Stanje Izvršavanja instrukcije: u ovom stanju, CU šalje komande odgovarajućim funkcionalnim jedinicama u okviru CPU u cilju izvršavanja aktivnosti određenih instrukcijom. Na kraju ove faze izvršavanja, sadržaj programskog brojača se inkrementira, kako bi pokazivao na adresu sledeće instrukciju koja će se izvršiti u narednom instrukcijskom ciklusu.

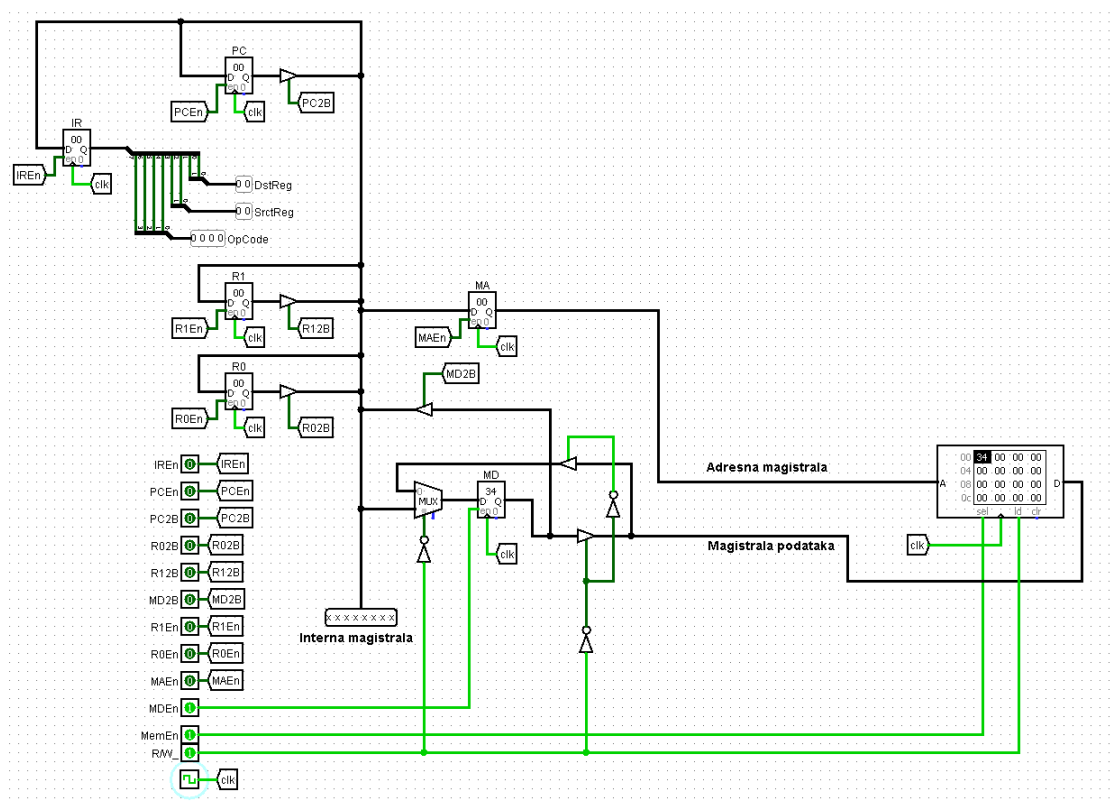
Nakon izvršne faze, CU šalje komande bloku kontrole interfejsa magistrale, kako bi ona koristeći sadržaj programskog brojača preuzela narednu instrukciju iz memorije, čime se inicira naredni instrukcijski ciklus (novi prihvat instrukcije).

Ciklus može obuhvatati među-cikluse slične instrukcijskom ciklusu, u slučaju kada je tokom dekodovanja instrukcije potrebno preuzeti iz memorije dodatne podatke (npr. za instrukciju koja sabira dva broja, brojeve koje treba sabrati). Ovo takođe zavisi i od moda adresiranja koji se koristi, ali o ovome ćemo više pričati kasnije.

Obzirom na to da je Kontrolna jedinica realizovana kao konačan automat, neophodan je Reset signal kako bi se inicirao ciklus na početku izvršavanja prve instrukcije. U cilju preuzimanja prve instrukcije iz memorije, sadržaj programskog brojača nakon reseta je uvek takav da pokazuje na prvu instrukciju koja treba da se izvršava (u slučaju mikrokontrolera, to je uglavnom adresa 0). Adresa prve instrukcije se često naziva *reset vektor*.

2.2.1 Prihvat, dekodovanje i izvršavanje instrukcije

U cilju detaljnije analize instrukcijskog ciklusa posmatramo sekvence kontrolnih signala na slici 12. Slika je slična kao slike koje smo prethodno razmatrali prilikom analize interfejsa ka memoriji, ali su umesto *Adrese/Podaci* dodati registri CPU-a koji su zaduženi za slanje adresa i podataka ka memoriji, kao i prihvatanje podataka iz memorije. Konkretno, dodati su registri PC, IR i dva registra opšte namene R0 i R1 (malo kasnije ćemo detaljnije pričati o registrima). Naravno, uz svaki registar (osim IR registra u koji se samo upisuje vrednost sa magistrale) dodati su prateći

Slika 12: Prihvat instrukcije pomoću registra PC

signali za dozvolu postavljanja vrijednosti registra na internu magistralu ($PC2B$, $R02B$ i $R12B$) kao i signali dozvole za svaki od registara ($PCEn$, $IREn$, $R0En$ i $R1En$).

Kao što je rečeno iznad, PC sadrži adresu instrukcije koja će sledeća da se izvršava. Zbog toga prvi korak prihvata instrukcije podrazumeva da se vrednost iz PC registra upiše u MA registar koji je zadužen za postavljanje adrese na adresnu magistralu. Drugi korak je da se iz memorije preuzme podatak sa adrese na koju pokazuje MA (preuzeta od PC) i taj podatak iz memorije smesti u registar MD. Stoga, prihvat instrukcije vrši se u **dva takta** korišćenjem sledećih sekvenci:

1. $PC2B=1$ i $MAEn=1$ (upis adrese sadržane u PC registru u MA registar) - nije prikazano na slici
2. $MDEn=1$, $MemEn=1$ i $R/W_=1$ (preuzimanje instrukcije sa adrese na koju pokazuje PC u MD registru)

Za dekodovanje instrukcije (druga faza konačnog automata sa slike 11) treba nam samo jedan takt u kojem će se izvršiti sekvenca:

1. $MD2B=1$ i $IREn=1$ čime se sadržaj preuzet iz memorije u MD registar tokom prihvata instrukcije prepisuje u IR registar - slika 13.

Vidimo da je sa adrese 0x00 iz memorije u IR registar učitana vrednost 0x34 koja predstavlja instrukciju koja treba da se izvrši. Šta ovaj broj predstavlja? Ovaj broj je binarni zapis jedne

`a++;`

Ovaj izraz podrazumeva uvećavanje vrednosti promenljive *a* za 1, a niz instrukcija koji bi odgovarao jednoj ovakvoj naredbi bi mogao biti:

```
LD R0, a
ADD R0, 1
STR a, R0
```

Svaka od instrukcija navedenih iznad mora da ima svoj jedinstven kod operacije, da bi adekvatno bila prepoznata od strane kontrolne jedinice. Ove tri instrukcije predstavljaju elementarne operacije koje su potrebne da bi se vrednost promenljive *a* **koja se nalazi u memoriji** uvećala za 1:

1. preuzmi vrednost promenljive *a* iz memorije i upiši je u registar R0 - instrukcija LD, skraćeno od LOAD (iz memorije u registar CPU)
2. saberi vrednost registra R0 sa 1 i rezultat upiši nazad u registar R0 (uvećaj vrednost R0 za 1) - instrukcija ADD
3. upiši u memoriju na lokaciju promenljive *a* sadržaj registra R0 - instrukcija STR (skraćeno od STORE iz registra CPU u memoriju)

Segment koda od gore je jedan primer asemblerskog koda. *Assembler* je programski jezik niskog nivoa koji je direktno povezan sa mašinskim kodom računara. On predstavlja simbolički jezik koji omogućava programerima da pišu instrukcije koje su vrlo bliske hardveru, ali u obliku koji je razumljiviji ljudima nego čisti binarni kod (niz nula i jedinica).

Kao što smo rekli sve instrukcije istog tipa imaju svoj *kod operacije* koji ih na jedinstven način identifikuje. To znači da isti kod operacije imaju instrukcije

```
LD R0, a
LD R1, b
LD R3, c
```

jer su sve tipa

```
LD Rdst, adresa
```

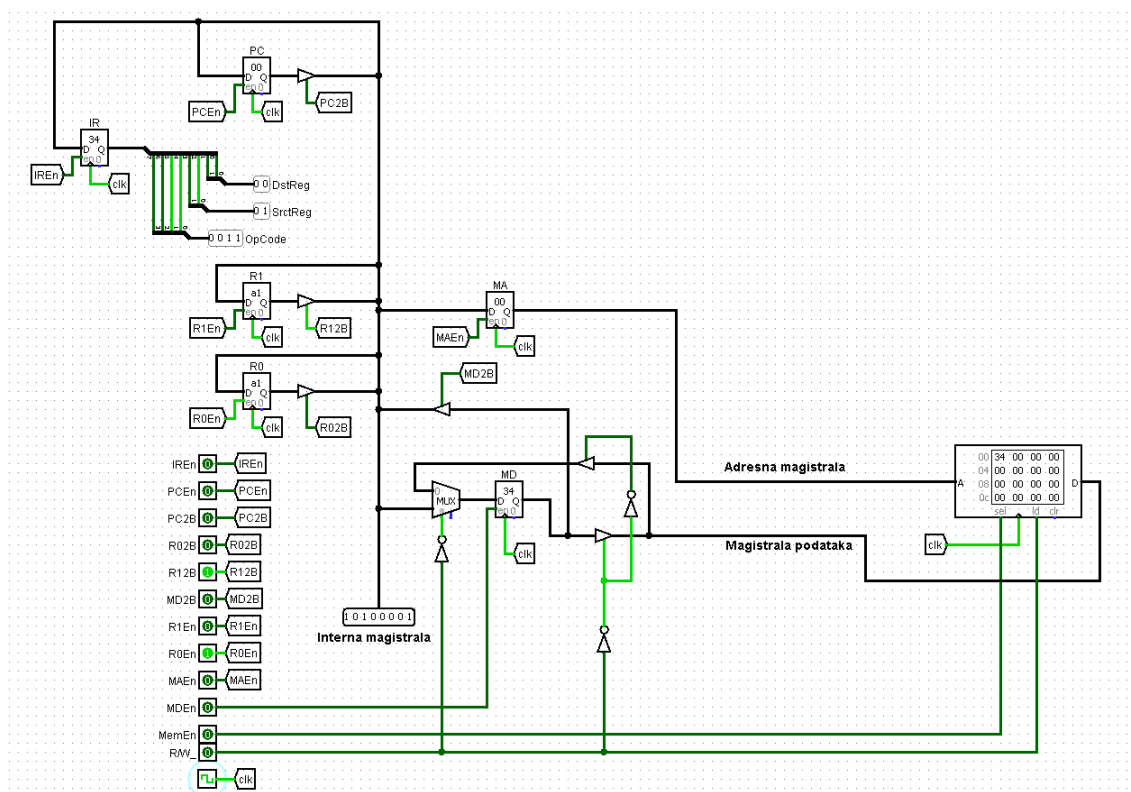
a razlikuju se po odredišnom registru (lokaciji na koju će biti upisana vrednost preuzeta iz memorije) i naravno same adrese sa koje se preuzima podatak (u prvom slučaju promenljiva *a*, u drugom *b*, u trećem *c*).

Da se vratimo na primer našeg koda instrukcije 0x03 od gore. Recimo da ovaj kod operacije odgovara jednoj od najčešće korišćenih instrukcija

```
MOV Rdst, Rsrc
```

koja se koristi da sadržaj jednog registra (*Rsrc*) prepíše u drugi registar (*Rdst*). Na primeru koji smo dali ranije, izvorni registar ove instrukcije je R1, dok je odredišni registar R0. Dakle, da bi se ova instrukcija izvršila do kraja, potrebno je **u okviru faze izvršavanja instrukcije** sa slike 11 izvršiti jednostavnu sekvencu u jednom taktu:

1. *R12B*="1" i *R0En*="1" čime će se sadržaj registra R1 upisati u registar R0 putem interne magistrale.

Slika 14: Izvršavanje instrukcije MOV R0, R1

Za neke kompleksnije instrukcije, faza izvršavanja može da traje više taktova od jednog, ali u ovom slučaju kompletan posao se mogao obaviti u jednom taktu - sve što je bilo potrebno da se uradi to je da se sadržaj R1 postavi na internu magistralu, a istovremeno dozvoli upis u registar R0. Na slici 14 se može videti da je posle jednog dodatnog takta, sadržaj oba registra isti - 0xa1 (obratite pažnju da je na prethodnim slikama sadržaj registra R1 bio 0xa1, ali je sadržaj registra R0 bio 0x00).

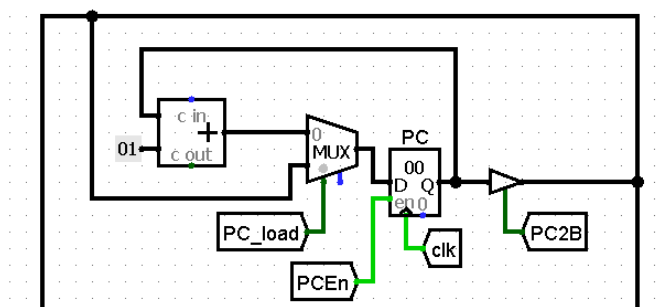
2.2.2 Višebajtnе instrukcije

Instrukcija koju smo posmatrali kao primer je jednobajtnа instrukcija, u smislu da je jedan bajt bio dovoljan da u potpunosti definiše instrukciju (kod operacije, izvorišni i odredišni registar). Međutim, postoje i instrukcije koje u memoriji zauzimaju više bajtova (u opštem slučaju reči, gde termin **reč** označava sadržaj jedne memorijske lokacije, a jedna reč može da bude dva ili više bajtova). Primer takve instrukcije bi bio:

MOV Rdst, const

gde *const* predstavlja podatak koji treba upisati u odredišni registar *Rdst* i uvek se nalazi u memoriji na narednoj memorijskoj lokaciji, odmah nakon prvog bajta koji opisuje instrukciju i koji se ne menja (uvek je isti) za svaku instrukciju tipa MOV Rdst, const. Primer prvog bajta ove instrukcije bi bio 0x21:

1. kod operacije (OpCode) 0x2

Slika 15: Uvećanje vrednosti PC za 1 kao dodatna funkcija osim učitavanja vrednosti sa interne magistrale

2. odredišni registar (DstReg) : 0x01 -> R1 (obratite pažnju da nema izvorišnog registra)

dok bi drugi bajt bio 8-bitni broj koji treba da se upiše u registar R1. Na primer

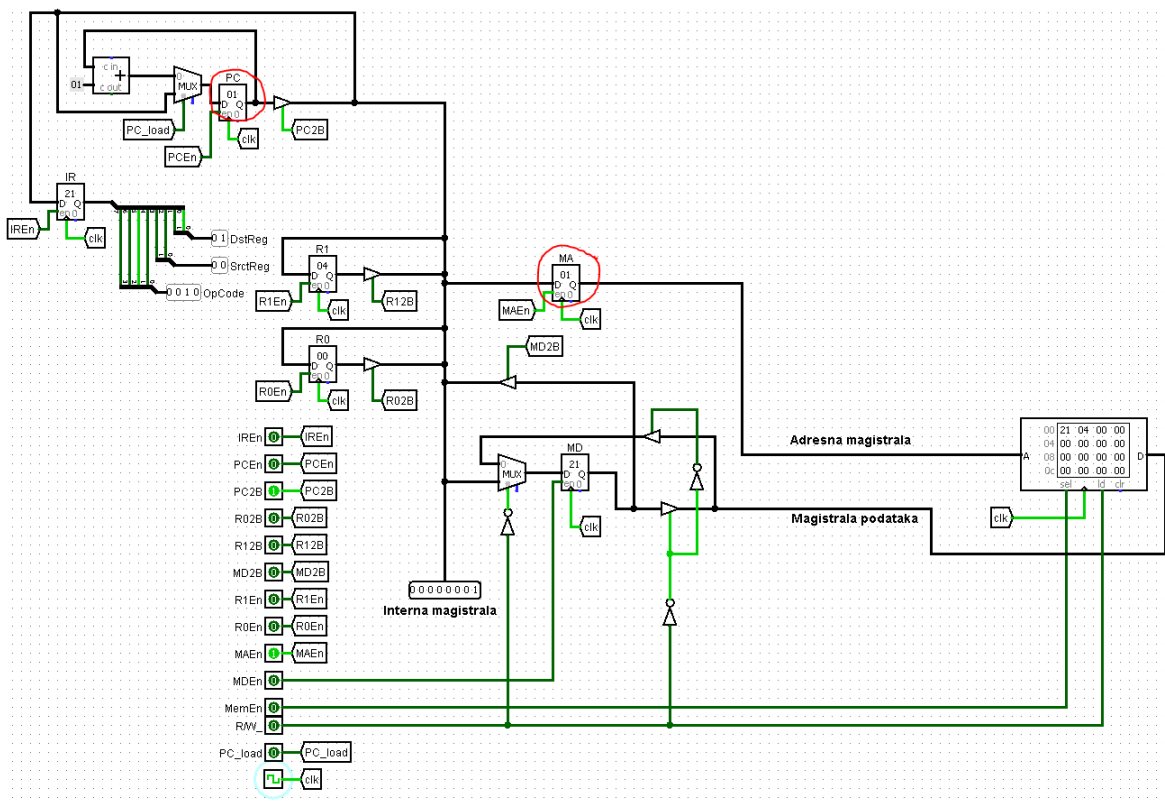
- ako je instrukcija MOV R1, 0x04 prvi bajt u memoriji bi bio 0x21, a drugi 0x04
- ako je instrukcija MOV R2, 0x0a prvi bajt u memoriji bi bio 0x22, a drugi 0x0a

Da bismo videli kako se izvršava instrukcija MOV R1, 0x04 ostalo je da prokomentarišemo još jedan detalj u vezi registra PC. Na prethodnim slikama prikazano je da se sadržaj registra PC može menjati samo ako se putem interne magistrale postavi nova vrednost. Međutim, konačni automat stanja koji izvršava kontrolna jedinica, prikazan na slici 11 podrazumeva da se, nakon što se prođe kroz sva tri stanja (prihvatanje instrukcije, dekodovanje i izvršavanje) ponovi isti ciklus za narednu instrukciju. Ta naredna instrukcija se, osim u slučaju instrukcije grananja, nalazi na prvoj narednoj adresi memorije nakon adrese prethodno izvršene instrukcije. Usled toga, neophodno je dodati kolo koje u svakom prolasku kroz tri stanja konačnog automata sa slike 11 uvećava vrednost registra PC za jedan, što je prikazano na slici 15. Naravno, mogućnost upisa u registar PC podatka sa interne magistrale je i dalje poželjna (koristi se u instrukcijama grananja), neophodan je multiplekser koji će proslediti jedan od dva ulaza do ulaza PC registra. Selekcioni ulaz za ovaj multiplekser *PC_load*, biće postavljen od strane kontrolne jedinice u skladu sa očekivanom operacijom:

- *PC_load* treba postaviti na "1" svaki put kada novu vrednost putem interne magistrale upisujemo u PC,
- u suprotnom će se u PC upisati prethodna vrednost PC registra uvećana za jedan svaki put kada se aktivira signal *PCEn*

Kako onda izgledaju prihvatanje i dekodovanje instrukcije, u skladu sa ovom najnovijom izmenom kola za manipulisanje registrom PC? Prihvatanje instrukcije vrši se u dva takta korišćenjem sledećih sekvenci:

1. *PC2B*="1" i *MAEn*="1" (upis adrese sadržane u PC registru u MA registar)
2. *MDEn*="1", *MemEn*="1" *R/W*="1" i *PCEn* = "1" (preuzimanje instrukcije sa adrese na koju pokazuje PC u MD registru i **uvećavanje PC za jedan kako bi bio spreman za narednu instrukciju ili podatak na drugom bajtu trenutne instrukcije**)

Slika 16: Preuzimanje konstante sa adrese na koju pokazuje PC kao drugi bajt instrukcije MOV R1, 0x04: adresa 0x01, podatak na adresi 0x04

Za dekodovanje instrukcije (druga faza konačnog automata sa slike 11) i dalje nam treba samo jedan takt u kojem će se izvršiti sekvenca:

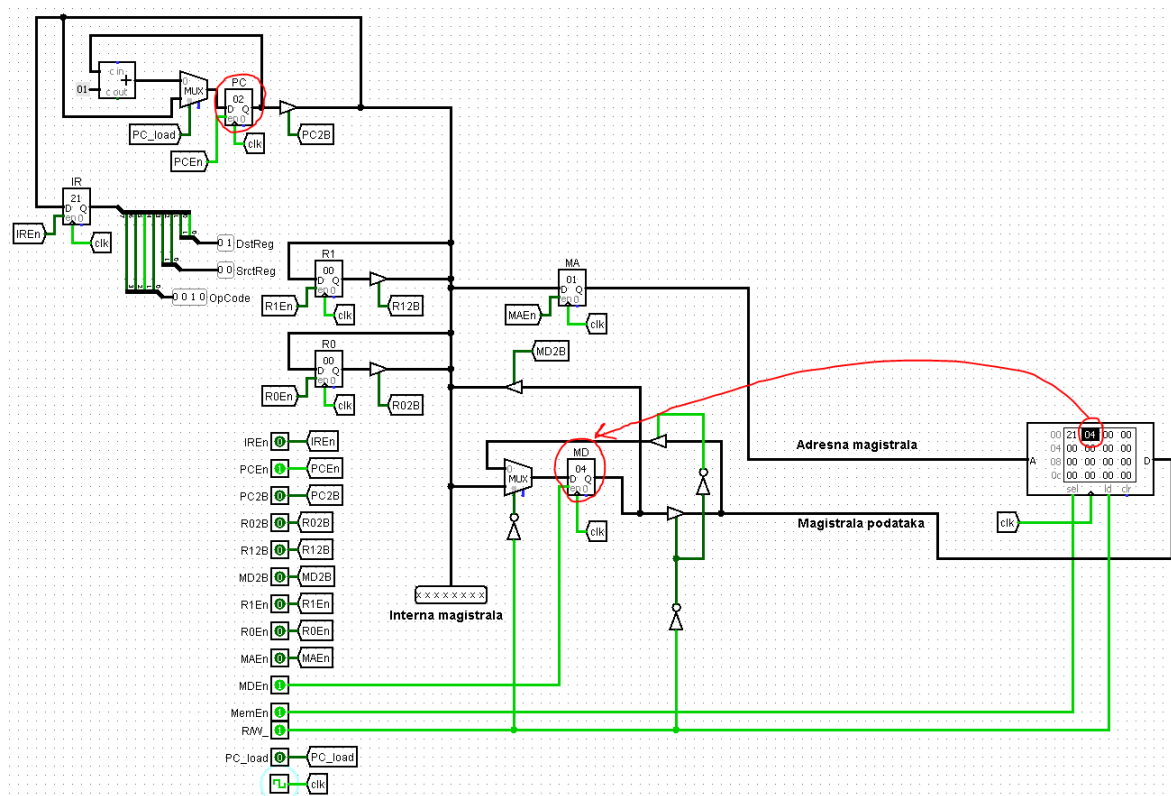
1. $MD2B=1$ i $IREn=1$ čime se sadržaj preuzet iz memorije u MD u prethodnoj fazi, prepisuje u IR registar - slika 14.

Ove dve faze su iste za sve instrukcije koje se izvršavaju, dok je sama faza izvršavanja drugačija za svaku konkretnu instrukciju. Za primer instrukcije koju posmatramo

MOV R1, 0x04

faza izvršavanja se sastoji od narednih koraka

1. $PC2B=1$ i $MAEn=1$ (ponovo upis adrese sadržane u PC registru u MA registar - obratite pažnju da sada ta adresa pokazuje na broj 0x04 odnosno na podatak koji treba da se upiše u registar R1) slika 16
2. $MD2B=1$, $MemEn=1$, $R/W=1$ i $PCEn=1$ (preuzimanje **podatka** sa adrese na koju pokazuje PC u MD registru i **uvećavanje PC za jedan kako bi bio spreman za narednu instrukciju**) slika 17. Obratite pažnju kako se vrednost PC već uvećala za 1 kako bi on pokazivao na adresu na kojoj se nalazi prva sledeća instrukcija koja će se izvršavati (u sledećem prolazu kroz ciklus prihvata-dekodovanje-izvršavanje, adresa naredne instrukcije je 0x02 jer je na adresi 0x00 prvi bajt prve instrukcije, a na adresi 0x01 drugi bajt prve instrukcije)

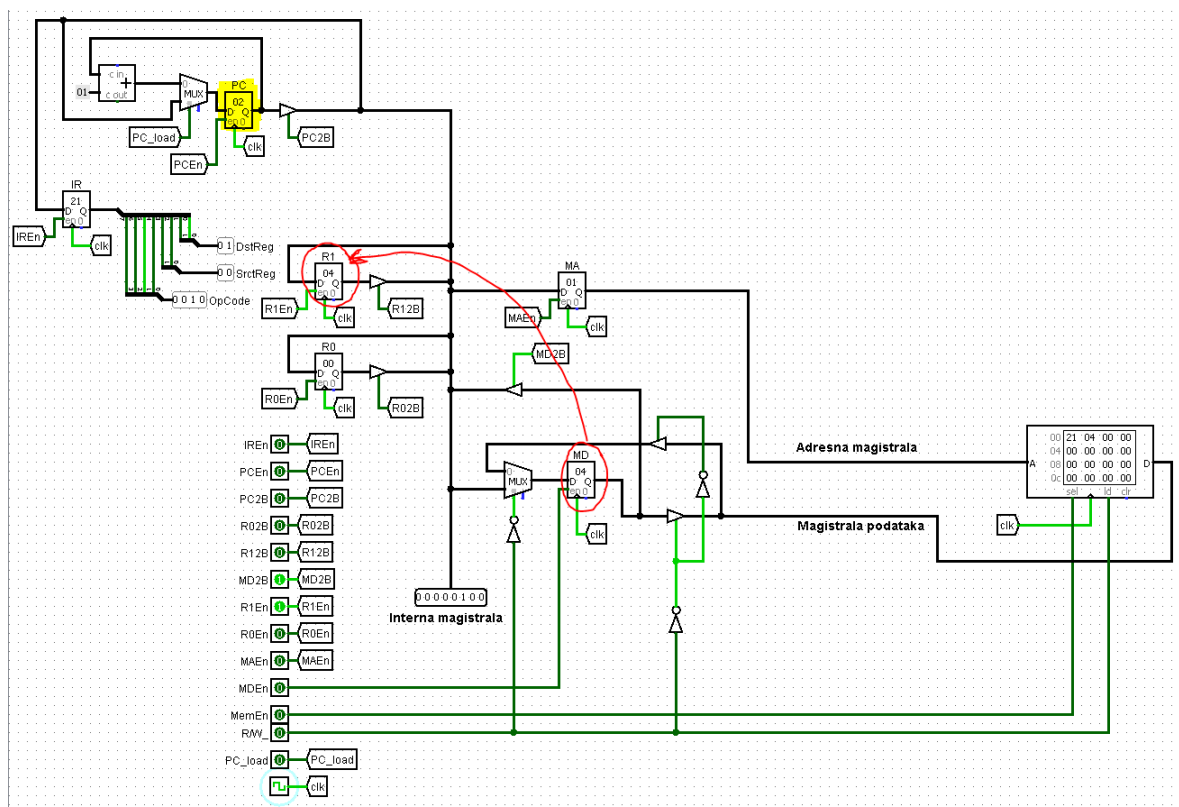

Slika 17: Preuzimanje konstante sa adrese na koju pokazuje PC kao drugi bajt instrukcije MOV R1, 0x04: adresa 0x01, podatak na adresi 0x04

3. $MD2B=1$ i $R1En=1$ kako bi se sadržaj iz MD registra prebacio u R1 registar čime je kompletirana instrukcija MOV R1, 0x04 - slika 18

Postavlja se pitanje: ko generiše sve ove kontrolne signale u tačno definisanim diskretizovanim trenucima, usklađenim sa glavnim taktom sistema? Odgovor je **kontrolna jedinica**. Detaljniji opis konačnog automata koji izvršava kontrolna jedinica, prikazan je na slici 19. U skladu sa gore opisanim, faza prihvata instrukcije sastoji se zapravo od dva međustanja gde svako odgovara jednom sistemskom taktu. **Izlazni signali** konačnog automata kontrolne jedinice su zapravo **kontrolni signali** koji su prikazani na svim slikama od gore (kontrola upisa u svaki od registara, kontrolni signali koji određuju kada koji registar postavlja svoju vrednost na internu magistralu i slično). Zbog kompaktnijeg prikaza u svakom međustanju, upisani su signali koji se u tom stanju postavljaju na vrednost logičke "1" dok se za sve ostale signale koji nisu navedeni podrazumeva da su u stanju logičke "0". Na primer, u prvom međustanju, upisano je **PC2B**, **MAEn** što odgovara situaciji: $PC2B=1$, $MAEn=1$, a svi ostali kontrolni signali su postavljeni na logičku "0".

Kao rezultat takvih kontrolnih signala, sadržaj registra PC će se upisati u MA registar, a to je upravo prva operacija koje se obavlja **u prihvatu svake instrukcije** (nezavisno od toga o kojoj se instrukciji radi). Sa slike 19 se može primetiti da su tranzicije između međustanja u stanju privata i dekodovanja instrukcije uvek poznata i ne zavise od ulaznih signala. Tak nakon završetka faze dekodovanja, kada se krene sa fazom izvršavanja svake pojedinačne instrukcije "putanje" kroz konačni automat stanja počinju da se razlikuju, u zavisnosti od **koda operacije**, **izvorišnog** i

Slika 18: Upisivanje podataka iz MD u R1, čime se kompletira funkcija i sadržaj registra R1 je 0x04

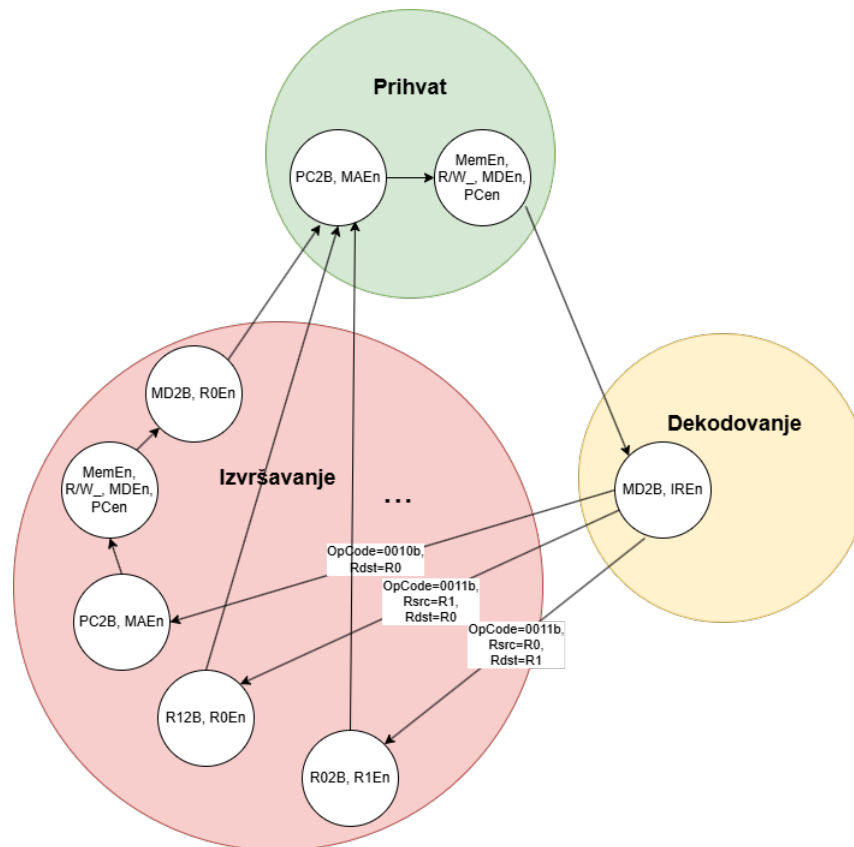
odredišnog registra koji se koristi u datoj instrukciji.

U primeru sa slike 19 date su samo tri takve “putanje”: dve za instrukciju tipa *MOV Rdst, Rsrc* (sa različitim registrima *Rdst* i *Rsrc*) i jednom za instrukciju tipa *MOV Rdst, const*. Ukupan broj “putanja” u konačnom automatu koji implementira ponašanje kontrolne jedinice zavisi od broja instrukcija u datom setu instrukcija i njihovih podvarijanti (npr. nove podvarijante i drugačiji izlazni/kontrolni signali se generišu svaki put kada se promene konkretni registri koji se koriste kao *Rdst* i *Rsrc* registri u instrukciji tipa *MOV Rdst, Rsrc*).

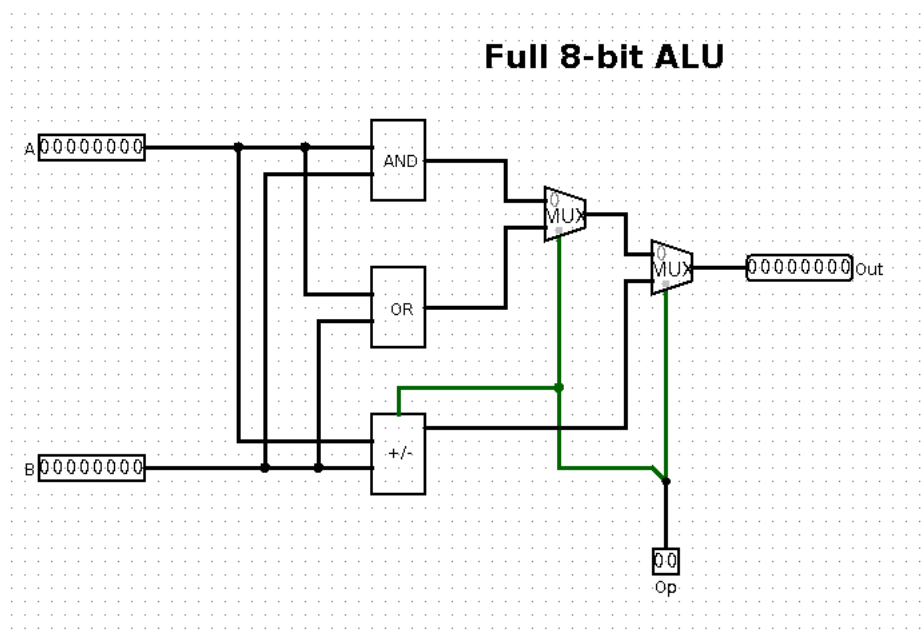
2.3 Aritmetičko Logička jedinica (ALU)

Aritmetičko logička jedinica je CPU komponenta zadužena za sve aritmetičke i logičke operacije koje treba izvršiti u datom mikroračunarskom sistemu. Osnovne aritmetičke operacije kao što su sabiranje, oduzimanje i komplement (predstava negativnih brojeva), podržane su od strane svih ALU. Neke složenije, sa druge strane, uključuju i hardverske komponente za kompleksnije operacije, kao što su množenje i deljenje. Ipak, u većini slučajeva ove operacije se vrše ili softverski (korišćenjem nekog od algoritama i već postojećih elementarnih aritmetičkih operacija) ili korišćenjem dodatnih perifernih jedinica, kao što je na primer hardverski množač.

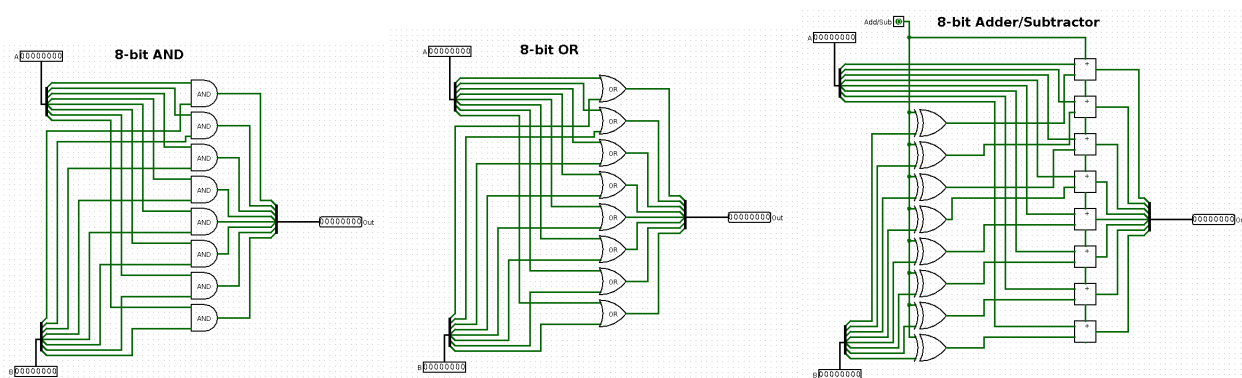
Logičke operacije koje se tipično izvršavaju od strane ALU su operacije koje rade sa pojedinačnim bitima u okviru bajta ili reči (I, ILI, NE, EX-ILI). Takođe, u ove operacije spadaju i pomeranje i rotiranje. Ove operacije su izuzetno značajne jer omogućavaju promenu određenih bita u registrima, bez uticaja na ostale bite.

Slika 19: Detaljniji prikaz konačnog automata koji opisuje rad kontrolne jedinice

Slika 20: Jednostavna aritmetičko-logička jedinica

Slika 21: AND, OR i sabirač/oduzimač koji se koriste unutar ALU

Kontrolna jedinica upravlja aritmetičko-logičkom jedinicom tako što specificira koja operacija treba da se izvrši, prosleđuje joj promenljive nad kojima se vrši operacija, i obezbeđuje prostor gde će biti sačuvan rezultat. Kapacitet ALU je određen arhitekturom mikroprocesora: na primer, za 16-bitni mikroprocesor ALU ima mogućnosti izvršavanja operacija na 16-bitnim podacima. Ovo uveliko određuje i samu strukturu mikroprocesora, jer podrazumeva da je širina magistrale podataka takođe 16, kao i veličina registara koji se koriste.

Primer aritmetičko logičke jedinice je prikazan na slici 20. Ova jednostavna ALU ima mogućnost izvršavanja jedne od četiri operacije: sabiranje, oduzimanje, logičko AND i logičko OR. Ulaz *op* određuje koja će se operacija izvršavati u skladu sa tabelom:

op	Operacija
00	AND
01	sabiranje
10	OR
11	oduzimanje

Slika 21 prikazuje strukturu kombinacionih mreža koje se koriste za izvršavanja aritmetičkih i logičkih operacija u okviru ALU.

2.4 Registri

CPU registri omogućavaju privremeno smeštanje podataka, memorijskih adresa i kontrolnih informacija na način da im se može brzo i jednostavno pristupiti. Oni predstavljaju najbržu memoriju u mikroračunarskom sistemu, ali sa druge strane imaju i najmanji kapacitet. Sadržaj registara u okviru CPU se gubi nakon nestanka napajanja. U načelu, registri se mogu podeliti u dve grupe: registri opšte namene i specijalizovani registri.

Registri opšte namene su registri koji nisu “vezani” za specifične funkcije procesora i mogu da se koriste za smeštanje podataka, promenljivih ili pokazivača na adrese, po potrebi. U skladu sa ovim, često se u literaturi klasifikuju kao adresni ili registri za podatke. U zavisnosti od arhitekture procesora, CPU može sadržati do nekoliko desetina registara opšte namene.

Registri specijalne namene su registri koji su zaduženi za specifične funkcije u radu CPU. Najosnovniji registri koji su sadržani u okviru CPU strukture su:

- Instrukcijski registar (IR)
- Programski brojač (PC) koji se često naziva i Instrukcijski pokazivač (eng. *Instruction Pointer-IP*)
- Pokazivač steka (eng. *Stack Pointer-SP*)
- Statusni registar (eng. *Status Register-SR*)

2.4.1 Instrukcijski registar (IR)

Instrukcijski registar čuva instrukciju koja se trenutno dekoduje i izvršava od strane CPU. Akcija prenosa instrukcije iz memorije u IR se naziva Prihvat instrukcije.

2.4.2 Programski brojač (PC)

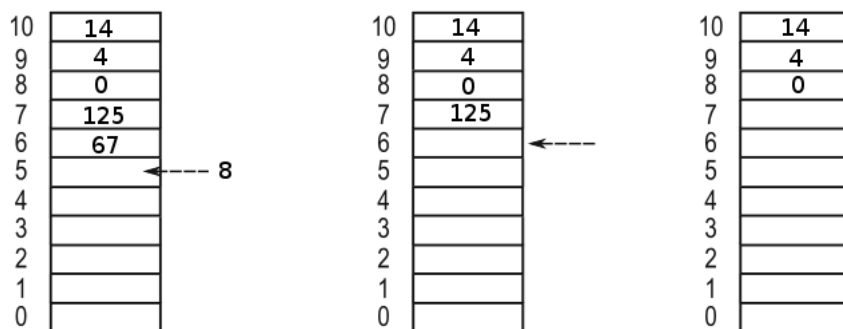
Ovaj registar čuva adresu instrukcije koja će biti prihvaćena iz memorije od strane centralne procesorske jedinice. Često se naziva i instrukcijski pokazivač. Svaki put kada se instrukcija prihvata i dekoduje, kontrolna jedinica inkrementira vrednost PC registra kako bi pokazivao na narednu instrukciju koja će se izvršavati iz memorije. Ovakvo ponašanje se može promeniti tokom izvršavanja programa, na više načina (npr. instrukcijama grananja kada se sadržaj programskog brojača zamenjuje novom adresom na koju treba skočiti). Obzirom da PC sadrži adresu, njegova širina mora biti usklađena sa veličinom programske memorije.

Programski brojač nije predviđen da mu se sadržaj menja direktno iz programa koji se izvršava. Ovog pravila se pridržavaju tradicionalne arhitekture, jer ne omogućavaju da PC bude dostupan kao operand instrukcija. Novije RISC arhitekture su postale malo fleksibilnije u tom smislu u pokušaju da pojednostave programiranje. Ipak, i u slučaju novijih RISC arhitektura, ova fleksibilnost treba biti korišćena oprezno kako se ne bi narušio korektan tok izvršavanja programa.

2.4.3 Pokazivač steka (SP)

Stek je specijalizovan memorijski segment koji se koristi za privremeno smeštanje podataka u specifičnom redosledu. Sama operacija smeštanja i prihvatanja podataka u skladu sa ovim redosledom upravljana je od strane CPU korišćenjem pokazivača steka. Nekolicina mikrokontrolera koristi fiksnu poziciju steka u memorijskom prostoru, dok je u većini slučajeva dozvoljeno korisniku da definiše poziciju steka u okviru RAM sekcije (ukoliko to ne uradi korisnik, automatski će se dodeliti prostor tokom procesa kompajliranja). Sadržaj pokazivača steka se odnosi na vrh stek memorije. Ova pozicija govori CPU gde se nalazi poslednje smešteni podatak. Operacija smeštanja podatka na stek se u literaturi najčešće naziva *push* operacija, dok se čitanje podatka sa steka naziva *pop* operacija. Svaki put prilikom korišćenja steka, sadržaj pokazivača steka se menja.

Termin stek (eng. *stack*) je preuzet iz analogije slaganja tanjira koje se vrši u prirodnom LIFO (*Last-In-First-Out*) maniru: tanjir koji je poslednji stavljen na gomilu je onaj koji mora prvi biti uzet sa gomile, u suprotnom će vrlo verovatno tanjiri pasti i razbiti se. Upravo se iz tog razloga *sadržaj* steka upravo odnosi na *vrh* steka.

Slika 22: Stek i pokazivač steka

Međutim, u većini implementacija, popunjavanjem steka, on raste na “dole” umesto na “gore”. To zapravo znači da se vrednost SP smanjuje svaki put kada se na stek stavi novi podatak, a povećava se kada se podatak podigne sa steka. SP se obično inicijalizuje na poslednju (najvišu) adresu u RAM memoriji, da bi ovakav mehanizam bio omogućen. Na primeru sa slike 22 ćemo videti kako funkcioniše stek.

Prilikom inicijalizacije, stek je prazan i pokazivač pokazuje na adresu 10. Nakon postavljanja nekoliko podataka na stek (njih 5), pokazivač steka je pomeren na 5. Ukoliko bi se još jedan podatak stavljao na stek, on bi bio postavljen na adresu 5 (broj 8 sa slike). Ipak, ukoliko se čita podatak sa steka (operacijom *pop*), pokazivač steka se pomera na 6, jer je poslednje pročitani podatak uklonjen sa steka (broj 67). Nakon još jednog uklanjanja, pokazivač steka se povećava na 7, nakon što se podatak sa vrha steka uklanja (broj 125).

Osnovna uloga steka je kontrola toka programa u slučaju pozivanja procedura (funkcija kako se one nazivaju u nekim programskim jezicima). Procedure (funkcije) su skupovi instrukcija grupisani u celine, u cilju smanjenja ukupne veličine programa. Da bismo ilustrovali problem, posmatramo sledeći primer: ukupna veličina memorije je 256 bajtova, glavni program je veličine 100 bajtova, za sabiranje dva broja potrebno je 10 bajtova i neka je tokom izvršavanja glavnog programa potrebno 5 puta sabrati dva broja (Slika 23).

Ukoliko ne bismo koristili procedure, samo za ovakvo sabiranje bi nam bilo potrebno 50 bajtova. Ako, pak, definišemo proceduru za sabiranje brojeva, i nju samo pozivamo kad god želimo da saberemo dva broja, potrebna memorija u tom slučaju je samo 10 bajtova (ako se zanemari veličina same instrukcije za poziv procedure, koja je uglavnom zanemarljiva u odnosu na veličinu same procedure). U primeru sa slike 23, glavni program počinje na adresi 0 i završava se na adresi 99 (ukupna veličina glavnog programa je 100 bajtova), dok procedura Saberi počinje na adresi 145. Stek se nalazi na dnu memorijskog prostora i popunjava se na “gore”.

Problem koji ovde nastaje se odnosi na mesto povratka nakon što se izvrši procedura, jer procesor nakon što izvrši proceduru do kraja, mora da se vrati na ono mesto sa koga je procedura bila pozvana. Kao što je rečeno, ovo se dešava na 5 različitih mesta u našem programu, i procesor svaki put nakon izvršenja procedure mora da zna na koju lokaciju u memoriji mora da se vrati kako bi nastavio sa radom. Tok izvršavanja programa koji poziva proceduru Saberi prikazan je u sledećim koracima:

1. Na početku izvršavanja glavnog programa sadržaj programskog brojača je $PC=0$ i program

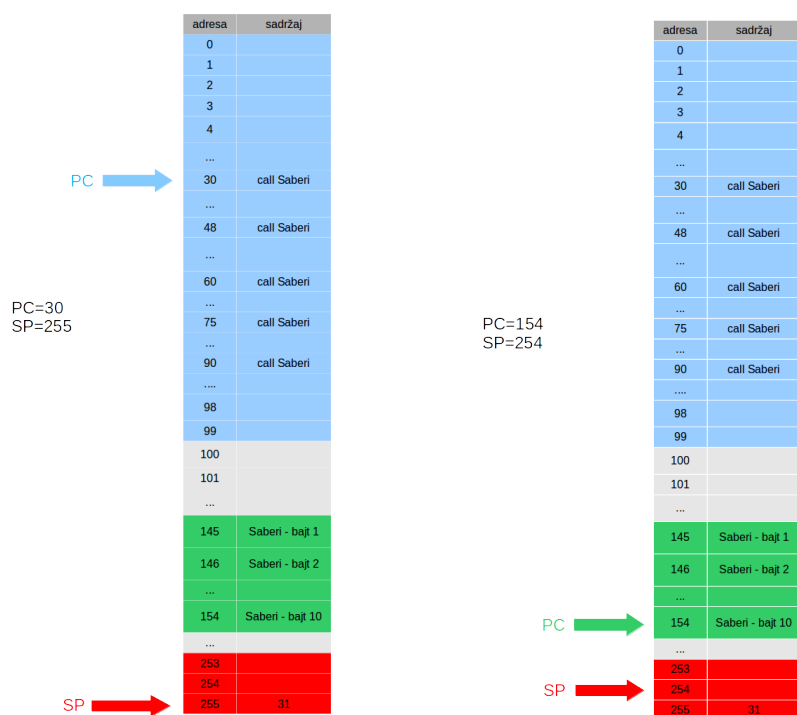
	adresa	sadržaj
	0	
	1	
	2	
	3	
	4	
	...	
	30	call Saberi
	...	
	48	call Saberi
	...	
	60	call Saberi
	...	
	75	call Saberi
	...	
	90	call Saberi
	...	
	98	
	99	
	100	
	101	
	...	
	145	Saberi - bajt 1
	146	Saberi - bajt 2
	...	
	154	Saberi - bajt 10
	...	
	253	
	254	
	255	

Glavni program

Procedura Saberi

Stek

Slika 23: Sadržaj memorije u primeru poziva procedure Saberi

Slika 24: Stavljanje povratne adrese na vrh steka (levo) i preuzimanje adrese sa steka (desno)

počinje da se izvršava počevši sa adresom 0;

2. PC se uvećava nakon izvršenja svake instrukcije i nakon određenog vremena dođe do 30. Na adresi 30 se nalazi prvi poziv procedure Saberi. U ovom trenutku pokazivač steka ima sadržaj 255 (0xFF) što znači da je stek prazan;
3. Da bi procesor znao gde treba da se vrati nakon što se izvrši procedura Saberi, na vrh steka se stavlja adresa povratka, koja je jednaka trenutnoj vrednosti PC uvećanoj za 1. Dakle, nakon ovog koraka na lokaciju na koju pokazuje pokazivač steka se upisuje broj 31 (slika 24 levo);
4. Pokazivač steka se umanjuje za 1 kako bi pokazivao na sledeću lokaciju na koju će se upisati sledeći podatak na stek (SP=0xFE, tj SP=254);
5. U PC se upisuje adresa početka procedure Saberi, koja je jednaka 145 (0x91);
6. Pošto PC uvek pokazuje na instrukciju koja će sledeća da se izvrši, nakon ovoga će krenuti da se izvršava prva instrukcija iz procedure Saberi;
7. PC se uvećava nakon izvršenja svake instrukcije, slično kao u koraku 2. Kada dođe do kraja procedure, imaće vrednost PC=154 (0x9A);
8. U ovom trenutku izvršavanje treba da se vrati na mesto u glavnom programu gde je bilo prekinuto pozivom procedure Saberi, a to će se desiti tako što se sa vrha steka podigne adresa koja je prethodno bila upisana i ta vrednost se upiše u PC. Da bi se ovo uradilo potrebno je najpre uvećati vrednost pokazivača steka za 1 kako bismo se vratili na poslednji upisani podatak: SP = 0xFF (slika 24 desno);
9. Vrednost sa adrese na koju pokazuje SP se upisuje u PC: PC = 31 (0x1F);
10. Nakon ovoga, stek je ponovo prazan, SP = 0xFF, a naredna instrukcija koja će se izvršavati je prva instrukcija koja sledi nakon prvog poziva procedure Saberi, tj. instrukcija koja počinje na adresi 31 (0x1F);
11. Na sličan način, kada sledeći put bude bila pozvana procedura Saberi (pozivom sa adrese 48) mikroprocesor će znati da, kada se završi procedura, treba da se vrati na adresu 49, kada se pozove sa adrese 60 da se vrati po završetku na adresu 61 itd...

Stek omogućava ugnježđavanje poziva procedura. Na primer, stek bi omogućio pozivanje neke druge procedure (npr. Oduzmi) tokom izvršavanja procedure Saberi. U tom slučaju nakon poziva procedure Oduzmi iz procedure Saberi, na steku bi se nalazile dve povratne adrese:

1. na vrhu steka bi bila adresa koja se odnosi na adresu unutar procedure Saberi gde se treba vratiti nakon izvršenja procedure Oduzmi;
2. ispod nje je druga adresa koja predstavlja adresu u okviru glavnog programa, na koju se treba vratiti kada se izvrši do kraja procedura Saberi.

$$\begin{array}{r}
01001010 + \\
01111001 = \\
\hline
0\ 11000011
\end{array}
\quad
\begin{array}{r}
10110100 + \\
01001100 = \\
\hline
1\ 00000000
\end{array}
\quad
\begin{array}{r}
10011010 + \\
10111001 = \\
\hline
1\ 01010011
\end{array}
\quad
\begin{array}{r}
11001010 + \\
00011011 = \\
\hline
0\ 11100101
\end{array}$$

Slika 25: Primeri elementarnih aritmetičkih operacija

2.4.4 Statusni registar (SR)

Statusni registar na engleskom se često naziva i *Processor Status Word* (PSW) registar ili *Flag* registar i on sadrži skup indikatorskih bita (eng. flags). Indikatorski biti su zapravo biti koji predstavljaju specifično stanje u kome se nalazi procesor.

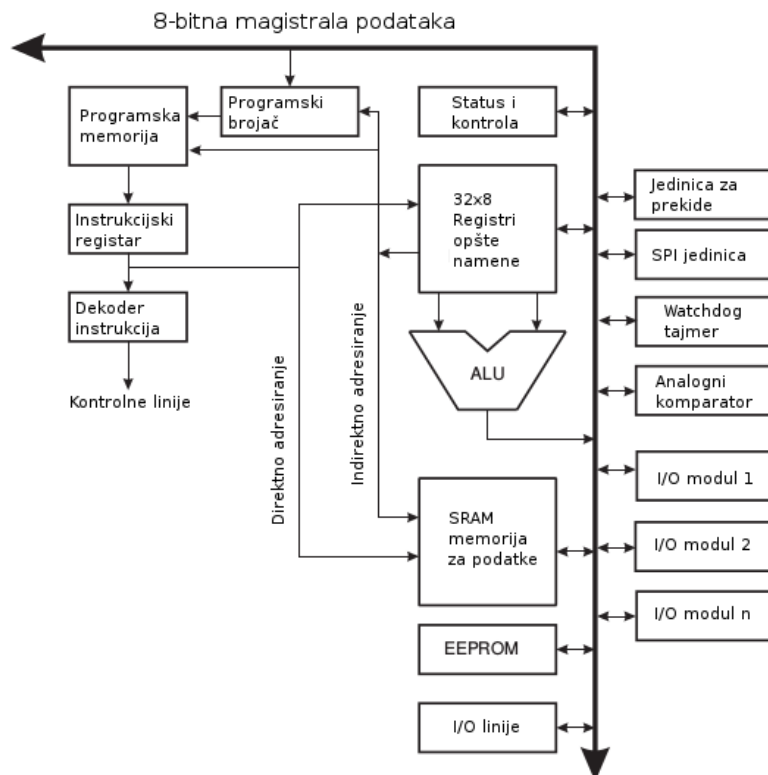
Broj statusnih bita kao i uslovi koji su signalizirani takvim statusnim bitima su najčešće zavisni od samog mikrokontrolera ili, u opštem slučaju, centralne procesorske jedinice. Većina indikatorskih bita predstavlja stanje neposredno nakon izvršavanja instrukcije koja je poslednja izvršena od strane ALU, iako, u načelu, oni mogu biti menjani direktno iz programa. Najčešći indikatorski biti koji se mogu naći u slučaju većine platformi su:

- Indikator nule (Zero flag-ZF) se postavlja na logičko 1 kada je rezultat ALU jednak nuli, u suprotnom je postavljen na 0
- Indikator prenosa (Carry flag-CF) je postavljen na 1 u slučajevima da je ALU operacija proizvela rezultat sa prenosom (npr. sabiranjem dva 8-bitna broja je dobijen 9-bitni broj). Postoje i instrukcije koje imaju uticaj na ovaj indikator, a nisu vezane za elementarne aritmetičke operacije
- Indikator znaka (Negative flag ili Sign flag, NF) se postavlja na 1 kada je rezultat ALU operacije negativan, dok je 0 u suprotnom.
- Indikator prekoračenja (Overflow flag-VF) signalizira prekoračenje prilikom operacije sabiranja ili oduzimanja označenih brojeva (koji mogu biti kako pozitivni tako i negativni)
- Indikator prekida (Interrupt flag-IF) služi da dozvoli/zabrani zaustavljanje programa nakon pojave eksternog događaja (prekida).

Osim gore navedenih indikatorskih bita, različite familije mikrokontrolera mogu imati znatno više indikatora na raspolaganju. Na slici 25 je prikazan primer postavljanja indikatorskih bita prilikom aritmetičkih operacija.

U gornjem primeru vrednosti statusnih bita su:

- $4Ah + 79h = C3h$: $C = 0$, $N = 1$, $Z = 0$ i $V = 1$
- $B4h + 4Ch = 100h$: $C = 1$, $N = 0$, $Z = 1$ i $V = 0$
- $9Ah + B9h = 153h$: $C = 1$, $N = 0$, $Z = 0$ i $V = 1$
- $CAh + 1Bh = E5h$: $C = 0$, $N = 1$, $Z = 0$ i $V = 0$

Slika 26: AVR CPU arhitektura

Treba obratiti pažnju da se prekoračenje ne dešava u slučajevima kada su oba operanda prilikom sabiranja različitog znaka, tj. kada im se razlikuju MSB (bitovi najveće značajnosti). N i V indikatorski biti se uglavnom odnose na označene brojeve u aritmetičkim operacijama oduzimanja i sabiranja. Indikator nule ovek pokazuje, nezavisno od operacije, da li je rezultat 0 ili nije.

3 AVR CPU arhitektura

Arhitektura AVR familije mikrokontrolera je prikazana na slici 26.

U cilju maksimizovanja performansi i povećanja paralelizma, AVR familija mikrokontrolera koristi Harvard arhitekturu, sa odvojenim memorijskim prostorom i magistralama za programsku i memoriju podataka. Instrukcije iz programske memorije se izvršavaju u protočnoj obradi prvog nivoa: dok se jedna instrukcija izvršava, naredna instrukcija se prihvata iz programske memorije. Ovaj koncept omogućava da se u svakom taktu izvrši jedna instrukcija. Programska memorija je realizovana kao fleš memorija koja može da se reprogramira direktno u sistemu (eng. In-System-Programmable).

32 8-bitna registra opšte namene sa brzim pristupom omogućavaju pristup podacima u jednom ciklusu sistemskog takta. Ovo omogućava aritmetičko-logičkoj jedinici izvršavanje takođe u jednom taktu. ALU tipično preuzima dva operanda iz registara opšte namene, izvršava potrebnu operaciju i rezultat smešta nazad u registre opšte namene, sve u jednom taktu. ALU, osim toga, omogućava aritmetičke i logičke operacije između registara ili između registra i konstante. Takođe, operacije sa

jednim registrom se mogu izvršiti od strane aritmetičko-logičke jedinice. Nakon svake aritmetičke operacije, statusni registar se ažurira kako bi adekvatno prikazao informacije u vezi sa rezultatom operacije.

Tokom prekidnih rutina i poziva pod-procedura, povratna adresa programskog brojača (PC) se smešta na stek. Stek se nalazi u okviru SRAM memorije za podatke, te je samim tim njegov kapacitet ograničen samo kapacitetom SRAM memorije. Svi korisnički programi moraju inicijalizovati pokazivač steka (SP) tokom reset rutine (pre nego što se prva pod-procedura ili prekidna rutina izvrše).

Statusni registar sadrži informacije u vezi sa rezultatom poslednje izvršene aritmetičke instrukcije. Ova informacija se može iskoristiti da promeni tok programa korišćenjem kondicionalnih operacija. Sadržaj statusnog registra se ne čuva automatski prilikom ulaska u prekidnu rutinu (niti se restaurira nakon završetka iste), te ovo mora da se obavlja iz korisničkog programa. Statusni biti koji sačinjavaju statusni registar u AVR arhitekturi su:

- I - Bit za globalnu dozvolu prekida (eng. Global Interrupt Enable bit). Ovaj statusni bit se koristi da zabrani/dozvoli sve prekide
- T - Bit Copy Storage se koristi za operacije sa bitima (prilikom kopiranja bita, kao izvorište i odredište)
- H - Indikator polu-prenosa (eng. Half Carry bit) se koristi u nekim aritmetičkim instrukcijama, a posebno je koristan u BCD aritmetici
- S - Indikator znaka (eng. Sign bit) je u svakom trenutku jednak $N \oplus V$ (gde je $\oplus$ simbol za operaciju Ekskluzivno ILI)
- V - Indikator prekoračenja komplementa dvojke (eng. Two's Complement Overflow Flag) omogućava aritmetiku sa komplementom dvojke
- N - Indikator negativnog (eng. Negative Flag) se koristi da signalizira negativan rezultat aritmetičke ili logičke operacije
- Z - Indikator nule (eng. Zero Flag) signalizira da je rezultat poslednje aritmetičke ili logičke operacije nula
- C - Indikator prenosa (eng. Carry Flag) se koristi kao prenos u aritmetičkim i logičkim operacijama.